Kornoelje

Najaar 2026 - Nummer 87

ivn natuur educatie
Vries

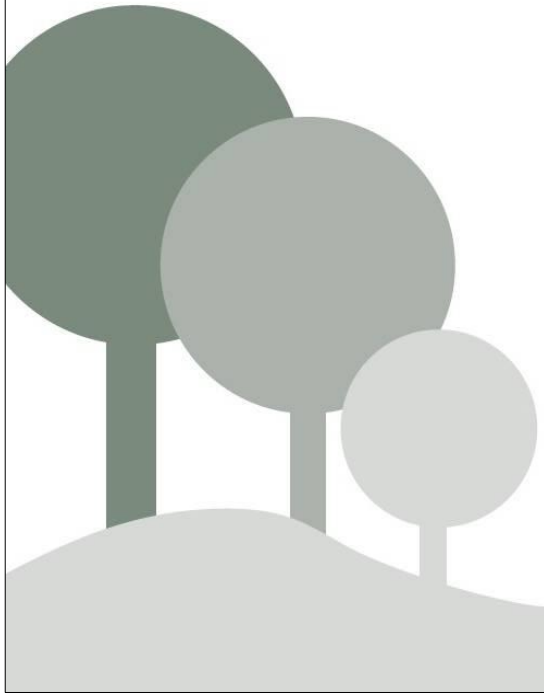

Een boom in Vosbergen

Aquarel van Paul van der Veur
Zie het artikel op bladzijde 7

Inhoud

Voorwoord | Welterberg	3
Natuurmomentje | Onze egeltjes	4
Verbeter de wereld met naakte haver	5
Bomen	7
Duiven als drones	9
Van IVN Vries naar Papendal	13
Erik van Ommen	15
Koken met erfgroente | Wilde marjolein	16
Hoe korstmos in de wereld kwam | een waargebeurd sprookje	17
De steenuil heeft een eigen jaar	19
't Hooilandje | Bosuilen in de strenge winter	21
Onvatbare schimmels	23
Uit de krant | Amerikanen eruit	25
Op stap met onze vogelteller	27
De verschrikkelijke paardenkastanjemineermot	29
Aanrader | Chloe Dalton, *Een haas in huis*	31
Wilde bijen en hun planten en beheer	32
Activiteitenprogramma 2026-2027	33
Colofon	36

hoveniersbedrijf

Sander Bosch bv

mobiel: (06) 51 31 64 62

postadres
Postbus 47
9480 AA Vries

tel. (0592) 54 20 69
fax (0592) 54 43 24

info@sander-bosch.nl
www.Sander-Bosch.nl

Assen
Ketellapperstraat 57
9403 VS Assen

Welterberg

Peter Kwast, voorzitter

Het is weer september als ik dit schrijf. Voor IVN dient een nieuw seizoen zich aan. Als altijd, niet anders dan vroeger. Al eerder wordt er gewerkt aan het nieuwe jaar. Aan welke onderwerpen zullen we aandacht besteden tijdens lezingen, wie zouden die kunnen verzorgen, een paar excursies waaronder een snertwandeling, op een paar dagen zorgen voor natuurbeleving en onderricht voor kinderen van groep 7 van de basisscholen. En de normale bestuurlijke onderwerpen vragen aandacht van het bestuur: de ontwikkeling van het aantal leden, de financiën, vertegenwoordiging bij evenementen en afstemming met andere IVN afdelingen. Afstemming binnen de gemeente (want de gemeente Tynaarlo kent drie IVN-afdelingen). Je kunt het de wethouder belast met natuur niet aandoen om met iedere afdeling afzonderlijk te spreken. Dus dat doen we gezamenlijk. En daarnaast het overleg binnen Drenthe onder leiding van de regionale bestuurders.

Afspraken zijn al weer gemaakt met de basisscholen voor het najaar. Wij horen dat de kinderen enthousiast zijn over een paar uur naar buiten, over het actief zijn met je lijf, iets doen. Even iets anders dan 'school'. Fijn dat er rond bestuurslid Bram een team van mensen is gevormd dat deze activiteiten ondersteunt. Onderricht wordt gegeven in de Holten, en meteen wordt er in overleg en met behulp van Staatsbosbeheer werk verzet door te snoeien.

Ondertussen is er sinds corona wel het één en ander veranderd. De oplettende wandelaar of fietser ziet dat de Welterberg meer en meer dichtgroeit. De schapen die er eerder waren, zijn er niet meer. Met hun gouden hoefjes en hun graasgedrag hielden zij het gebied zoals het was. Maar nu groeit het dicht. Wat nu?
Wie kan de last van het onderhoud op zich nemen? De oplossing daarvoor bleek eenvoudig… Vorig jaar heeft Plaats de Wereld een jeugdgroep gevormd. Plaats de Wereld heeft zich opgeworpen om met die jeugdgroep de Welterberg te onderhouden. Samen kunnen we het een en ander betekenen voor onze eigen omgeving. We willen er goed voor zorgen.

Natuurmomentje

Onze egeltjes

Tekst en foto Christien Bugel

Al jaren heb ik een egeltje in de tuin. Natuurlijk niet altijd dezelfde, ze volgen elkaar op. De overgrootmoeder van de huidige generatie at het egelvoer uit mijn hand. De huidige egeldame is nogal verlegen, wat niet gold voor de verloofde die ze in de zomer op bezoek had. En het resultaat mag er zijn…..

Drie kleine stekelbolletjes scharrelen in schemer in de tuin rond. Met een grijze streep over de neus, net als hun pappie, die ik Gremlin noemde. Soms gaan ze overdag even rondsnuffelen terwijl mams diep in slaap is en dan verdwijnen ze na een poosje weer onder de takkenbossen met loof waar ze wonen. Het al jaren klaar staande egelhuis laten ze links liggen.

Vroeger, op de avond voor ik jarig was, in september, bracht mijn vader me altijd een egeltje en legde het bij mij in bed, tot afgrijzen van mijn moeder, want teken en vlooien. En nog steeds komt het egeltje langs op die avond, nu dus met drie kindertjes.

Verbeter de wereld met naakte haver

Tekst en foto's Clary Boomgaardt

Een paar weken geleden bij de Plus in Vries viel mijn oog op een uitstalling met een bijna levensgrote foto van een boer met daarvoor een aantal zakken met wat er zo op het oog uitzag als zilvervliesrijst. Dat was het niet, het bleek naakte haver te zijn. Dat kende ik niet, maar de boer op de foto kende ik wel. Dat was Erik Emmens uit Zeijen en die had ik 50! jaar geleden nog in de klas gehad.

Hoogste tijd om het bekende met het onbekende te combineren en eens in Zeijen op bezoek te gaan. Op een vrijdagochtend om negen uur meld ik mij op de boerderij. Ik ben dan net een uur op, maar Erik heeft er al een halve ochtend op zitten. We gaan aan de koffie op het kantoor van het akkerbouwbedrijf dat hij 30 jaar geleden van zijn vader overnam en dat hij te zijner tijd wil overdragen aan zijn zoon. Hij vertelt dat zijn streven is om zo min mogelijk bestrijdingsmiddelen te gebruiken en dan het liefst middelen van natuurlijke oorsprong. Zo heeft hij een machine die planten herkent en alleen het onkruid bestrijdt. Ook probeert hij graag nieuwe dingen uit die goed zijn voor mens en milieu. En zo kwam hij op het spoor van naakte haver.

Waarom naakte haver?

Het land heeft rust nodig na de verbouw van teeltgewassen als aardappelen, bieten en uien. Daarom worden er afwisselend ook rustgewassen geteeld, zoals tarwe en brouwgerst. Die worden gebruikt als veevoer en dat levert financieel gezien niet veel op. Naakte haver is een heel goed alternatief, het is sterk en weinig eisend en heeft daardoor geen kunstmest of bestrijdingsmiddelen nodig. De diepe wortels maken de bodem losser, helpen bij het vasthouden van organisch materiaal en bevorderen het bodemleven. Na het dorsen heeft naakte

haver geen nabewerking meer nodig en het is daardoor perfect voor korte ketens. Van boer naar bord, zonder tussenstappen.

Er is inmiddels goed onderzoek gedaan naar de toegevoegde waarde van naakte haver voor de mens. Het gehalte aan koolhydraten is gelijk aan dat van volkorenrijst. Maar het bevat bijna twee keer zoveel eiwit, drie keer zoveel plantaardige vetten en acht keer zoveel oplosbare vezels die bijdragen aan een stabielere bloedsuikerspiegel en het verlagen van cholesterol. Ook hebben ze een gunstige invloed op de groei van goede bacteriën in de dikke darm en versterken ze het immuunsysteem.

Dat klinkt allemaal erg gezond en dat is het ook, maar wat kan je ermee in de keuken? Nou, heel wat. Je kan het koken, roosteren, stomen, malen en laten kiemen. Het kan gebruikt worden als meel in cake, taart en brood. Gekookt in plaats van rijst, als risotto of nasi en geroosterd als ontbijtgraan.

De gemiddelde Nederlander gebruikt zes kilo rijst per jaar. Rijst wordt geïmporteerd en komt van ver, naakte haver van dichtbij. Als een op de tien mensen rijst zou vervangen door naakte haver zou dat heel veel uitstoot schelen. En het zou 500 boeren de mogelijkheid geven om naakte haver op te nemen in hun bouwplan. Naakte haver, goed voor bodem, buik en boer.

En ook nog voor de bakker: op de dag van het interview kom ik bij bakker Patrick Harms en wat ligt daar op de toonbank? Een naakte-haverbroodje!

Bomen

Tekst en illustraties Paul van der Veur

Bomen zijn voor mij een heel belangrijk onderdeel van mijn leven. Ik denk daarbij aan mijn jeugd in Nieuw Guinea waar de Tjimaras ruisend bij ons huis stond. Voor ons huis mangroves in koraalzee en palmbomen met kokosnoten op de eilanden.

Bomen in de Achterhoek waar ik geboren ben en nog vaak terugkom. Bomen dichtbij huis, grote rode beuk in de tuin en beuken langs de weg, de Brink in Yde en Vosbergen vlakbij . En het voorrecht om in Drenthe te wonen. Leraar biologie werd ik voor heel mijn leven om kinderen de natuur te laten beleven.

Aanrader voor mede boomliefhebbers: *Het verborgen leven van bomen* door Peter Wohlleben. Er zijn 2 boeken met dezelfde titel. Maar de stripversie met medewerking van Fred Bernard en Benjamin Flao is erg leuk voor volwassenen en (klein)kinderen.

Slot optiek
BF
BLACK FOREST
•Vakkundige optiekzaak
•Complete oogzorg
•Contactlenzen
•Hooradvies (Beter Horen)
Altijd OOG voor beter zicht!
Ook pasfoto's (RDW-erkend)
Westerstraat 2 • VRIES • 0592 - 544 393 • info@slotoptiek.nl • www.slotoptiek.nl

De fairtrade cadeauwinkel
wereldwinkel
Voor heel veel leuke kunstnijverheid
Koffie en thee en verschillende curry's,
Chocola en nog veel meer
Westerstraat 9a
9481 CA Vries
tel: 0657682869
www.wereldwinkelvries.nl

Duiven als drones

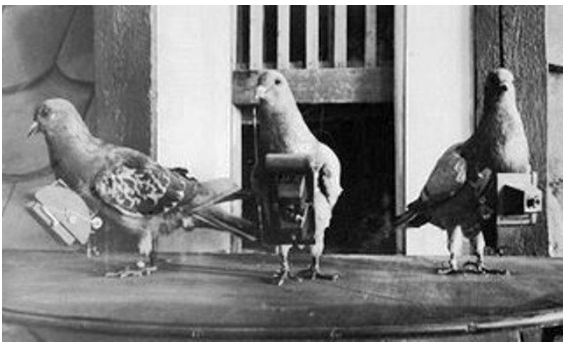
Heim Meijerink

Ons leven wordt langzamerhand beheerst door drones. Er was een tijd dat duiven soms een vergelijkbare functie vervulden. Ik geef een paar voorbeelden.

Eerste Wereldoorlog

Ja, duiven waren de drones van de Eerste Wereldoorlog! In beide wereldoorlogen werden duizenden postduiven ingezet als de communicatie moeilijk werd. Ze werden bijvoorbeeld in mandjes meegenomen naar het front en daar losgelaten met actuele gegevens over de vijand. De dieren vlogen pijlsnel naar de basis waar die informatie werd verwerkt. Dit verliep meestal veiliger dan via radiografische verbindingen.

Daarnaast hielpen duiven bij spionage activiteiten. Ze werden bijvoorbeeld in een soort koker met parachute gedropt in bezet gebied. De vinder werd via een instructie gevraagd bepaalde regionale gegevens over de vijand te noteren, deze te bevestigen aan de poot van de duif en dan deze los te laten. De duif vloog met die gegevens terug naar zijn militaire hok.

Dat waren nog flinke fototoestellen waarmee de duiven de lucht in gingen.

De spionage verliep nog directer als men de duiven voorzag van een fototoestel. Ze werden in de buurt van het front losgelaten. Het toestel was zo geprepareerd dat het om de zoveel tijd opnames maakte van de omgeving, bijvoorbeeld van vijandelijke loopgraven.

Schipbreuk

In de loop van de vorige eeuw kwam men er proefondervindelijk achter dat vogels een enorm leervermogen hebben. Veel van die proeven werden met tamme duiven uitgevoerd. Duiven zien dingen sneller en beter dan wij. Daar werd vervolgens gebruik van gemaakt in het gewone leven. Bijvoorbeeld in de

industrie: aan het eind van het productieproces werden duiven ingezet voor de kwaliteitscontrole. Na gedegen training bleken ze in staat om de langskomende producten te controleren. Denk bijvoorbeeld aan geneesmiddelen. Iedere capsule die niet het juiste formaat, de juiste kleur of vorm had, werd er door de duif 'uitgepikt', natuurlijk tegen beloning. Duiven maakten hier minder fouten mee dan menselijke controleurs.
Een voorbeeld van dit opsporingswerk uit de militaire hoek. In 1978 werden duiven door de Amerikaanse marine in Hawaii opgeleid om opsporingen uit te voeren op zee. Daar zouden we nu drones voor inzetten. De Amerikaanse kustwacht maakte als volgt gebruik van de getrainde dieren. Op een doorzichtig deel van een helikopter bodem stond een kooi met enkel duiven erin. Tijdens uitgebreide patrouille tochten waren de duiven in staat om gestrande voertuigen of onderdelen daarvan op te sporen. Ze gaven dan een pik en waarschuwden zodoende de bemanning. Onderzoek wees uit dat de duiven 90 procent van de schipbreuken konden opsporen, terwijl de bemanning zelf niet verder kwam dan 38 procent.

Kleiduiven

Kleiduiven zijn ook een soort drones, maar de schietsport begon natuurlijk met levende duiven! Aan het eind van de 18e eeuw was deze 'sport' al populair in Engeland. De duiven werden op verschillende plaatsen losgelaten en wie de meeste schoot was de winnaar.

De Belg Leon de Lunden won goud op de O.S. van 1900. Hij schoot 22 duiven uit de lucht.

De hoogste adel deed eraan mee. Soms waren de duiven ook nog gehandicapt: ze waren vastgebonden aan een pootje of ze kregen een kapje over de kop. Voor de minder ervaren schutters zullen we maar zeggen. Er waren clubs en wedstrijden in heel Europa. Bij een teamwedstrijd ging het al gauw om meer dan honderd duiven. Pas in de 20ste eeuw werden de levende duiven vervangen door bordjes van klei. Tijdens de Olympische Spelen van 1900 in Parijs werd nog gewoon op levende duiven geschoten. Veel schrik en protesten. Het werd een bloedbad voor 300 duiven. De sport verdween van het Olympisch toneel en bij de spelen van 1912 werd er op kleiduiven geschoten.

Bloedtransport

Onlangs nog in het nieuws: een ziekenhuis zet drones in om bloedmonsters en ander medisch materiaal te vervoeren van de ene vestiging naar de andere. Snel en goedkoop. Vijftig jaar geleden werd datzelfde nog gedaan door postduiven! In verschillende Europese landen. Een voorbeeld uit Engeland. Het General Hospital uit Plymouth heeft van 1977 tot 1983 duizenden stalen bloed en laboratoriumbuisjes vervoerd met postduiven, van de ene vestiging van het ziekenhuis naar het lab van de andere vestiging. Inderdaad, snel en goedkoop. Vervoer per taxi of ambulance was veel duurder en door de drukte van de stad ook veel langzamer.

Hier wordt een duif gelost vanuit het ziekenhuis

Het buisje bloed wordt op de rug bevestigd. Een duif kan makkelijk 10% van z'n eigen gewicht vervoeren (50 gram)

Openingstijden ma-vr 8.00-20.00 // za 8.00-20.00 // zo 11.00-18.00

PLUS Koetsier Vries / Oude Asserstraat 2 // Vries

Van IVN Vries naar Papendal

Bram Arends

Normaal sta ik als vrijwilliger met laarzen aan bij groep 7 van de basisscholen in het Holtveen of vergader ik met het bestuur van IVN Vries. Eind september verruilde ik het Holtveen voor Papendal, waar ook onze Olympische sporters trainen. Samen met 18 jonge bestuurders van onder andere hockey-, zwem-, handbal- en scoutingverenigingen uit het hele land was ik twee dagen te gast voor de Tweedaagse Bestuurlijk Talent.

Het programma, georganiseerd door NOC*NSF en Vereniging VrijwilligerswerkNL, is bedoeld om jonge mensen te laten ervaren dat besturen leuk, leerzaam en waardevol kan zijn. Vanuit mijn rol als algemeen bestuurslid van IVN Vries werd ik gevraagd om IVN Natuureducatie te vertegenwoordigen en daarmee ook Noord-Nederland.

Juist de verschillende achtergronden maakten de tweedaagse interessant: we kwamen allemaal vanuit een andere wereld, maar liepen tegen veel dezelfde vragen aan. Het idee was simpel: even uit de waan van de dag, stilstaan bij je rol als bestuurder en vooral van elkaar leren.

Dag 1: ik als bestuurder

De vrijdag stond in het teken van onszelf. Na de opening door Guido Davio, directeur Breedtesport van NOC*NSF, doken we in sessies over onze eigen rol en drijfveren.

Een hoogtepunt was de lunch met topsportchef Erik te Velthuis. Hij nam ons mee in de TeamNL-keuken en de proeftuin van Papendal. Daar zagen we hoe voeding bijdraagt aan topprestaties: van de wortel uit de grond tot op het bord van de sporter. Natuurlijk mochten we zelf ook proeven van de heerlijke, gezonde gerechten.

Na de middagsessies, het inchecken en een gezamenlijk diner volgde voor mij het spannendste moment van de dag: de campagneshoot. Campagnebureau ODB maakte video's en portretfoto's van ons allemaal. Die vormen de basis voor The

Line Up, een landelijke campagne die van half november tot en met half december te zien is. Daarmee willen NOC*NSF, VrijwilligerswerkNL, de sportbonden, IVN Natuureducatie en ScoutingNL laten zien hoe leuk, waardevol en leerzaam bestuurswerk kan zijn.

Dag 2: de vereniging en ik

Zaterdag begon met een wandeling over het terrein, langs de plekken waar topsporters trainen, wonen en studeren. Daarna gingen we aan de slag met de vereniging: welke krachten spelen er rondom een club en hoe maak je als vereniging echt impact? We deelden ervaringen en ontdekten dat veel verenigingen, ondanks hun verschillende achtergronden, tegen dezelfde uitdagingen aanlopen.

Dat maakte de dag ook voor mij interessant. Bij IVN zijn we actief in de natuur, terwijl de andere deelnemers zich bezighouden met sport of scouting. Toch draait het overal om dezelfde vraag: hoe zorg je ervoor dat mensen zich betrokken voelen en samen iets voor elkaar krijgen? We sloten af met de vraag: wat neem je mee naar huis?

Natuur en sport: meer gemeen dan je denkt

Twee dagen tussen sportbestuurders maakten mij duidelijk dat er overeenkomsten zijn met ons. Ook IVN draait op vrijwilligers en betrokken leden. Mensen die excursies geven, cursussen organiseren, natuuractiviteiten begeleiden of hieraan deelnemen. Door mee te doen aan deze tweedaagse en de campagne laten we zien dat je ook bij een natuurvereniging je talent kunt inzetten.

Bovendien heb ik veel geleerd van de sportclubs, bijvoorbeeld over hoe je met vrijwilligers omgaat en hoe belangrijk het is om contact te houden met de omgeving waarin je actief bent. Het was mooi om te zien hoeveel uitwisseling en samenwerking er ontstond binnen ons gemêleerde gezelschap.

Wat ik vooral heb meegenomen

Elke vereniging draait op mensen die iets willen betekenen en iedereen heeft daarin zijn eigen plek. De een zit graag in het bestuur, de ander steekt liever praktisch de handen uit de mouwen, af en toe of juist elke week. Jong of oud, met of zonder ervaring: er is altijd een plek die bij je past.

Heb je een vraag of wil je meer weten over vrijwilligerswerk bij IVN Vries? Neem gerust contact met mij op (zie colofon).

Erik van Ommen

Grote bonte spechten ruziënd in de lindes voor de pastorie

Voor mijn nieuwe boek 'Portret van Erik van Ommen', uitgegeven door Art Revisited. Verkrijgbaar in Atelier Brink 2 vanaf 1 november tijdens de openingstijden.

KOKEN MET ERFGROENTE

TRAAG, GAAF VOER IN JE TUIN EN OP JE BORD

WILDE MARJOLEIN

ORIGANUM VULGARE

De afgelopen zomer zagen we hoe diverse planten het wisten uit te houden in de droogte. Wilde marjolein is er één van. De plant houdt van volle zon op een droge, kalkrijke of stenige bodem. Gelukkig ook op andere bodems, zoals het lemig zand bij ons. We laten haar graag woekeren voor bijen, hommels, zweefvliegen en vlinders. Staat ze ook in jouw tuin, dan kun je op een droge late herfstdag nog steeds haar kracht benutten, als je haar kleingesneden blaadjes en uitgebloeide bloemenhoofdjes toevoegt aan salades, sauzen, pesto of kruidenboter, in brood of... hierin:

Marjolein-koeken

Maak van 2 eetl. boter, 2 eetl. bloem en 150ml melk een saus en voeg 2 eetl. verse of 1 eetl. gedroogde wilde marjolein en 100gr vers broodkruim toe. Breng het op smaak met peper, zout en/of bouillonpoeder. Vorm hiervan ronde koekjes. Verhit in een koekenpan wat olie of boter en bak de koekjes aan beide kanten goudbruin. Eet smakelijk!

Wilde marjolein is van april tot oktober te plukken. Naast bovengenoemd gebruik in de keuken, kun je de bladeren en blomen op azijn of olie zetten of er thee van maken. Ze geurt en smaakt heerlijk, hoe meer zon, hoe sterker. Aan wilde marjolein worden verschillende heilzame werkingen toegeschreven: Eetlust opwekkend, maagversterkend, ontkrampend, slijmoplossend ontsmettend, urine afdrijvend en van nut bij lever- en galklachten.

MET LIEFS VAN GRYTSJE KRAMER, VOEDSELBOS
VRIES EN DANK AAN NATUURLIJK STERKER EN HELEN DIJKSTRA-HESSELINK.

Hoe korstmos in de wereld kwam

Een waargebeurd sprookje

Nicolien Bottema

Heel, heel lang geleden, miljoenen jaren geleden, was het land nog leeg: een kale vlakte, niets dan zand, rotsige bergen, woestijn. Er groeide niks, geen boom, geen plant, geen gras, zelfs geen mos. Er was dus ook geen groen. Stel je dat eens voor, nergens groen.
Er was wel zon, heel veel zon. Een zinderende hitte, want er was nog geen ozonlaag om de aarde te beschermen. Ozon komt van zuurstof en zuurstof was er nog niet. Zuurstof wordt door planten gemaakt en er waren nog geen planten.
Er waren wel schimmels in de grond, maar die zag je niet. Ze leefden van mineralen uit de grond en van bacteriën.

Heel anders was het in de zee. In de oceanen krioelde het van leven, de allervreemdste dieren leefden daar. In de zee was ook een bijzondere uitvinding gedaan. En die uitvinding was GROEN. Dat groen zat in algen. Dat waren eigenlijk de eerste plantjes op aarde. Ze waren klein, héél, héél klein. Maar toch is dat groen vreselijk belangrijk.
Dat kun je je helemaal niet voorstellen, het is nu immers overal groen om ons heen, zeker in Nederland. Maar zonder groen was jij er niet geweest. Dat groen is een soort toverstafje: het vangt zonlicht op, net zoals de zonnepanelen op de daken en het kan daarmee lucht in suiker en zuurstof veranderen. Hoe kan dat nou? Begrijp je daar iets van? Het kan echt, werkelijk waar.

Dooiermos

Muurschotelkorst

Eén van die groene algen, een héél klein algje, dat Groentje heette, was vreselijk nieuwsgierig en wilde zo graag weten hoe het op het land was. Elke dag ging-ie naar de rand van de zee om naar het land te kijken en zo kwam het dat er op een dag een golf kwam die hem zo maar op het zand gooide. Groentje was helemaal in paniek: onder die hete zon droogde hij uit en hij begon tranen met tuiten te huilen. Waarom huil je zo? vroeg een zacht stemmetje. Dat was schimmel Draadje. Een heel nieuwsgierig schimmeltje, dat juist elke dag naar het strand ging om naar de zee te kijken. Het is hier zo heet en zo droog, huilde Groentje, dadelijk ga ik nog dood.

Granietschildmos

Als het anders niet is, zei schimmel Draadje, kom maar in mijn armen, dan bescherm ik je tegen de zon en ik kan je water geven uit de aarde. Dat hielp geweldig. Algje Groentje droogde niet meer uit, hij kreeg geen zonnesteek en kreeg ook nog lekkere mineralen van schimmel Draadje. Nu huilde hij van dankbaarheid en gaf al zijn suiker aan Draadje. Die had nog nooit suiker geproefd, maar vond het geweldig. Draadje bleek een echte zoetekauw.
Weet je wat, zei Draadje, laten we voortaan samen verder gaan en samen alles delen. Dat deden ze en samen werden ze korstmos. Korstmos kun je nu nog steeds overal zien op bomen en op stenen. En altijd, werkelijk altijd bestaat zo'n korstmos uit schimmeldraden en algjes. Draadje en Groentje kregen samen héél veel kinderen: korstmossen in allerlei vormen en kleuren en later ook alle groene planten, varens, mossen, grassen en zelfs bomen. Groentje en Draadje zijn dus eigenlijk de Adam en Eva van alle planten op aarde.
Al die groene planten maakten zuurstof, steeds meer zuurstof en toen er heel veel zuurstof was, ontstond ozon heel hoog in de lucht als beschermende laag om de aarde.
En het bijzondere was, toen konden de dieren uit de zee ook het land op komen. Er was zuurstof om te ademen en er waren planten om te eten.
En nog heel veel later kwamen er ook mensen. En zo lieve lezertjes zijn jullie er gekomen. Wees dus maar blij dat zo héél, héél lang geleden een algje en een schimmel elkaar gevonden hebben en nog heel lang en gelukkig samen leefden.
(Bedacht door Marian Hulscher)

De steenuil heeft een eigen jaar

Ronand Valstar

Het is het jaar van de steenuil. Dat zal menigeen niet ontgaan zijn. Niet dat het individuele uiltje nu een vreugdedansje gaat maken, nee die leidt een eigen leventje in een liefst rommelige omgeving met muizen, wormen, meikevers en andere keverachtigen. Een omgeving die wij mensen zijn gaan opruimen om efficiënt en intensief landbouw te kunnen bedrijven en om de natuur binnen onze perken te houden. Juist het samengaan van mens en dier is voor de steenuil heel belangrijk. Huisje, boompje, beestje geldt voor beiden. Kleinschalig gebruik van de omgeving leverde vroeger een halfopen agrarisch landschap op. In de resten die daarvan over zijn, gedijt onze gevleugelde schoonheid, maar wel met moeite. Vandaar “het jaar”, waarin onderzoek gedaan wordt naar een belangwekkend detail, namelijk het verschil tussen leven op zand en het leven op klei. Op zand is het leven iets minder hard dan op klei. Hoe dat komt, is nog niet helemaal duidelijk, maar het heeft zeker ook te maken met wat er op de menukaart staat.

Zo’n onderzoek leert ons veel. Het is zeker ook een graadmeter over hoe het in ons landje gesteld is met onze habitat. Neem een dorp als Donderen, waar dit jaar vier uilen hun steentje hebben bijgedragen aan hun voortbestaan. Twee nesten met samen zeven jonge, mooie, eigenwijze, levendige nazaten. Er zijn heel wat erven die als ‘Hofjes van Eden’ door kunnen gaan als je een muis of een steenuil bent. Het leven is hard, dat wel. De muis vermenigvuldigt zich heel snel; de uil veert daar weer van op. Ook de kerkuil overigens, die hebben we bij het ringen ook maar gelijk meegenomen en ik moet zeggen dat de vier jongen van deze zeer edele uil toch wat meer weghebben van uilskuikens dan die jonge steenuiltjes.

Onduidelijk is waarom er een forse afname is in het noordelijkste deel van ons gebied. Eén uiltje in niet zo’n beste staat had zich verstopt in een schuur. Die is naar wildopvang de ‘Fûgelhelling’ in Ureterp gebracht, maar helaas heeft het diertje het niet gehaald. In Yde, Peize, Bunne, Eelde, geen enkel broedsel. We

blijven daar onze kasten koesteren, want je weet maar nooit. Het koesteren van kasten betekent ook het vervangen van kasten. Er is, ik moet zeggen wederom, een nieuw type kast ontwikkeld met een ingang waardoor een ongenode gast nog moeilijker dan voorheen de woning kan betreden. Ik kom hier de volgende keer, met het hoe en wat, op terug. We hebben drie van deze kasten aangeschaft via STUD, de STeenUilenwerkgroepDrenthe, en we gaan ze dit najaar plaatsen.

Het jaar van de Steenuil dus. Vogelbescherming Nederland, Sovon vogelonderzoek en de landelijke steenuilenwerkgroep springen op de bres. Laten wij dat ook doen door aandacht te geven aan dit pareltje dat een jaarlang symbool stond en nog even staat voor alles wat ons lief is in de natuur.

Alvast een natuurlijk 2027 gewenst,
Steenuilenwerkgroep Donderen, Yde, Vries
email: kolenvan@ziggo.nl
tel: 06-20150223

AUTOVAKMEESTER HAZENBERG
Oude Asserstraat 19 - Vries | 0592 541 212
www.autobedrijfhazenberg.nl | info@autobedrijfhazenberg.nl

’t Hooilandje

Bosuilen in de strenge winter

Grytsje Kramer

De dagen worden korter, de winter komt dichterbij – en daarmee gaan de gedachten weer naar het begin van dit jaar.

Met overal, ook in het Hooilandje, sneeuw. Langdurig.
Het is mooi! Het is extra oppassen op straat. Het zijn, in het veld, harde klompen sneeuw die zich vormen onder je klompen (en er dan plots weer afbreken). Het isoleert – wat fijn is voor sommige bomen, planten en dieren, maar voor andere juist niet: voor diverse dieren en planten is juist lange, droge kou veel beter (die we door klimaatverandering minder vaak meemaken).
Het is fotogeniek. Het is, bedacht ik ook, wellicht bedreigend voor wie niet bij voedsel kan. We laten al veel planten-met-zaad in de winter staan – die de zaadeters misschien nog wel vinden, maar hoe is dat met de stootvogels?

Ik stuurde een berichtje naar één van onze uilen-kenners, Ronand Valstar: ‘Naast de pracht van dit winterweer zat ik aan de uilen te denken. We horen in de zomer vaak een bosuil, in het rijtje bomen aan de zuidkant van ons perceel. En er zullen vast meer zijn. Die sneeuw lijkt me ellendig voor hen. Heb jij een tip, hoe we kunnen helpen?’ Ronand had meteen een goede tip: ‘Het is moeilijk om een roofvogel, dus ook een uil, bij te voeren. Ze jagen op levende prooien en kunnen ook onder moeilijke omstandigheden vaak wel een prooi vinden. Het is nu met de sneeuw wel erg moeilijk. Wat je kunt proberen is in de buurt van de verblijfplaats van de bosuil dode muizen of eendaags-kuikens neer te leggen.’ Ook checkte hij bij vogelopvang De Fûgelhelling (Ureterp, info@defugelhelling.nl) - die bevestigde zijn advies. (Tegen een kleine vergoeding, na overleg met de Fûgelhelling kun je dat voedsel daar meestal wel ophalen). Inmiddels had ik ze zelf al bij de Welkoop gevonden: een diepvriesverpakking met eendagskuikens. Mooie kleine donzige kuikens -zo stijf en dood- het voelde raar, denkend aan de kuikens die we in de zomer met hun moederkip bij ons in de tuin zien scharrelen.

Met hooi maakte ik een paar 'nestjes' in de sneeuw, in de buurt van waar ik de uilen hoorde. Daar legde ik dan steeds 4 van de vrijwel ontdooide kuikens in. Een heel stille en koude prooi. Dat waren ook de uil, andere nachtrovers en zelfs overdag de kauwtjes of eksters van mening. Want er is geen enkele opgegeten – ook niet overdag, niet de dag erna, en niet op een andere, nog rustiger plek.
De opnieuw geraadpleegde Fûgelhelling gaf het advies om een speciekuip/ton met graan neer te zetten. 'Daar komen muizen op af. De beweging van die muizen kan wel de aandacht trekken van de uilen. Als ze daar een paar dode eendagskuikens bij leggen, kunnen ze die dus eerder vinden.'
Gelijk uitgevoerd. Ik maakte een bruggetje met takken zodat de muizen er in en uit kunnen. Helaas lag alles de dagen daarna er onveranderd bij- blijkbaar heeft het meer tijd nodig. De Fûgelhelling leefde mee en sloot daarbij aan: 'Uilen hebben goed zicht, dus als ze in de buurt zijn moeten ze het kunnen zien. Mogelijk moeten ze alleen even wennen aan de nieuwe situatie.'

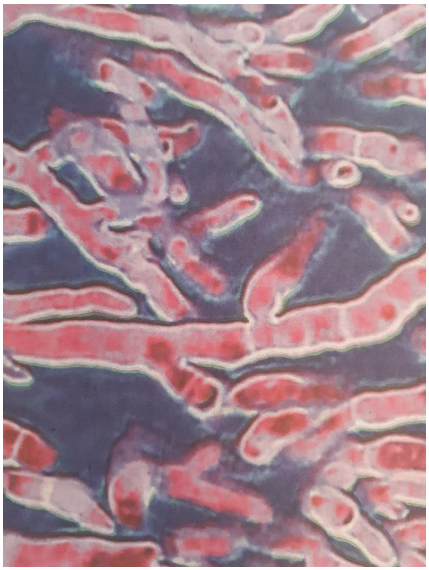
Leerzaam! Dit jaar staat dus aan het begin van de winter die kuip er al (overigens op een nog opener plek) en zal daar regelmatig graan in worden gegooid. Zodat het een bekende plek wordt voor de muizen – en dus ook de uilen.
De bosuil zelf heb ik nog nu en dan gehoord, wél minder vaak dan het jaar ervoor. Dat kan ook liggen aan mijn eigen opmerkzaamheid het afgelopen jaar. Ik durf te hopen dat de uil het toch heeft gered.

Onvatbare schimmels

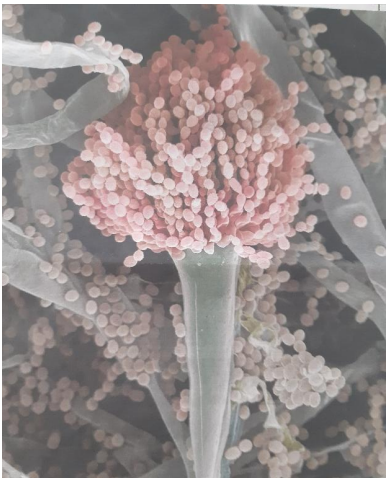
Clary Boomgaardt

De schimmel Aspergillus fumigatus vind je op veel plekken om ons heen, zoals een hoop rottende herfstbladeren, de potgrond van je kamerplant of de composthoop. Hij houdt van vochtige warmte en is een goede tuinhulp. Ook het menselijk lichaam is een aangename plaats voor deze schimmel om in te groeien.

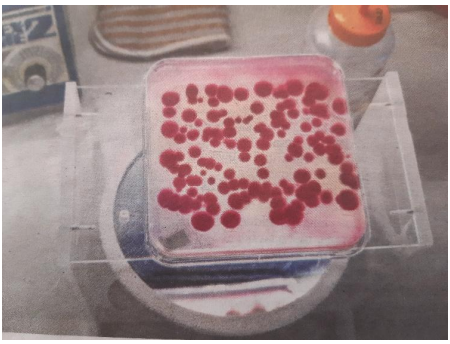
Aspergillus fumigatus

Sporen ervan ademen we in en ons lichaam kan daarmee meestal wel omgaan, maar soms kan dat ook levensbedreigend zijn. Er is daarom lang gezocht naar een geneesmiddel dat wel de schimmel bestrijdt maar de mens geen schade toebrengt. En dat was lastig en kostte veel tijd, omdat de celstructuur van een schimmel erg lijkt op die van een mens. In 2002 was een lang onderzoekstraject doorlopen en werd het middel Voriconazol in Nederland geregistreerd als antischimmelmedicijn. In 2007 gebeurde er iets vreemds. In Nederlandse ziekenhuizen ontdekte men toen dat er patiënten waren die niet reageerden op het middel. Deze patiënten waren nooit eerder behandeld met een antischimmelmiddel. De schimmels waarmee ze besmet waren bleken overal in Nederland dezelfde mutatie in het DNA te hebben. In ziekenhuizen werd de schimmel pas recent bestreden, dus hoe kon deze schimmel overal al resistent geworden zijn? De oorzaak moest buiten het ziekenhuis gezocht worden, maar wat was er in de omgeving van de patiënten waardoor ze juist deze variant hadden opgelopen? Al snel bleek dat in de landbouw, waar schimmels erg schadelijk

Aspergillus fumigatus onder de microscoop

kunnen zijn, een middel wordt gebruikt met dezelfde eigenschappen als Voriconazol. Het traject voor toelating is in de landbouw veel korter dan in het medische circuit. Er wordt alleen gekeken of een middel veilig is voor mens en gewas. Wat de verdere gevolgen zijn wordt niet onderzocht. Daardoor is het toelatingstraject aanzienlijk korter. Zo wordt het voor mensen nu nog experimentele medicijn Olorfim voor bestrijding van schimmelinfecties in de mens al 18 jaar onderzocht, terwijl een middel met hetzelfde werkingsmechanisme al in diverse landen is toegelaten voor de landbouw. Ook in de ziekenhuisomgeving moeten schimmels bestreden worden. Daarbij gaat het om 500 kilo antischimmelmiddel per jaar, in de landbouw om tonnen van die middelen met dezelfde werking.

Kweek van Aspergillus fumigatus

Een klein onderzoek in de buurt van een ziekenhuis had al uitgewezen dat de resistente vorm van Aspergillus fumigatus voorkwam bij het tuincentrum in de buurt, maar ook in de plantenbak bij de hoofdingang van het ziekenhuis. Om uit te zoeken waar de resistente schimmel zich nog meer bevond werden honderden vrijwilligers in heel Nederland ingeschakeld: ze kregen een deltavormig huisje met plakstrips erin om dat in hun tuin te zetten, maar niet vlakbij de composthoop. De zo verzamelde schimmelsporen werden opgekweekt. Hieruit bleek dat sporen van de Aspergillus fumigatus in heel Nederland voorkomen, maar de resistente variant leeft vooral in de buurt van sierteelt en kassen. Afval van akkers is een kweekplaats voor schimmels en afval van bespoten akkers biedt die de kans om zich aan te passen en resistent te worden. Opvallend is dat niet overal waar het middel wordt gebruikt de resistentie hoog is. Dat kan te maken hebben met de manier waarop het afval wordt verwerkt. En hier ligt meteen een mogelijk deel van de oplossing: er wordt nu onderzocht of het helpt om het afval nat te houden, af te dekken of eerder af te voeren om sporenvorming te voorkomen.

De resistente Aspergillus fumigatus is een voorbeeld van de onbedoelde lange termijneffecten die ons handelen kan hebben.

Bron en foto's: Wetenschapskatern NRC 7&8 maart 2026

Uit de krant

Amerikanen eruit

Jean-Pierre Geelen, de Volkskrant 31-1-26

De een z'n dood is de ander z'n hoop. Die natuurwet werd afgelopen week weer bewezen met twee berichten die ogenschijnlijk niets met elkaar van doen hebben.

Zo was daar het nieuws van de Unie van Waterschappen, die verheugd had vastgesteld dat vorig jaar maar liefst 84.438 muskusratten zijn gevangen. Dat is een toename van ruim 18.500, een stijging van 28 procent ten opzichte van 2024. Goed nieuws voor de Unie, want de muskusrat moet weg. Het dier is hier door menselijk handelen vanuit Noord-Amerika beland, vindt zijn weg hierheen voornamelijk vanuit Duitsland, heeft hier geen natuurlijke vijanden en kan dus vrijelijk holen en gangen graven in dijken. Daardoor kunnen 'in het ergste geval' woonwijken onder water lopen. Ze vreten ook nog plantensoorten weg en verdringen inheemse diersoorten zoals rietvogels, aldus de Unie.

'Vangen' is trouwens een eufemisme voor afmaken: ze worden gevangen met klemmen en kooien, waarin ze verdrinken als ze niet in een wurggreep belanden. Er wordt geëxperimenteerd met 'diervriendelijke vangkooien', maar die blijken alleen vriendelijk voor onbedoelde bijvangsten als eend, bever of otter, die door een slimme camera herkend kunnen worden, waardoor het poortje van de kooi geopend blijft voor hen. Tot zover de selectie aan de poort van het natuurbeheer.

Europese nerts

Die poort staat intussen op een kier voor een oude bekende: de Europese nerts, 'het meest bedreigde roofdier van Europa'. Niet te verwarren met de Amerikaanse nerts. Die laatste is in Nederland abrupt uitgestorven, maar kwam in groten getale voor in kooitjes van de bontindustrie. Dankzij corona (en de rol in besmetting die nertsen bleken

te spelen) werd die toch al omstreden bedrijfstak in Nederland in 2020 vervroegd afgeschaft.

Zijpaadje: er ontsnapte weleens een Amerikaanse nerts in de vrije natuur, maar de meeste rondlopende exemplaren moeten zijn 'bevrijd' door activisten van het Dierenbevrijdingsfront. Van regen naar drup: de bevrijde dieren eindigden vrijwel alle onder autobanden op een snelweg én in klemmen voor muskusratten, zo blijkt.

Terug naar de poort: door de kier gloort licht voor de Europese nerts. Die was verdrongen door de Amerikaanse, maar nu die verdwenen is, ziet de Zoogdiervereniging schone kansen voor de oude inheemse. Een 'verkennend onderzoek' van de vereniging wijst een aantal geschikte plekken aan voor het roofdier, dat wel beschutting en water wil, maar weinig wegen en mensen.

Dan beland je al gauw in de Weerribben-Wieden, de Onlanden en omliggende moerasgebieden, waar teruggekeerde otters de paden al baanden. In West-Nederland scoren de Nieuwkoopse Plassen en Oostelijke Vechtplassen goed, aldus de Zoogdiervereniging. Daar kan hij zich tegoed doen aan een andere exoot: de Amerikaanse rivierkreeft, waar ook de otter smakelijk van knabbelt.

Praktisch puntje: de laatste Europese nertsen leven ver weg, in geïsoleerde kolonies in Zuidwest-Frankrijk, Noord-Spanje en de Donau- en Dnjestrdelta in Roemenië en Oekraïne. Op eigen kracht vinden zij nooit de weg naar Giethoorn of Blokzijl. Dat erkent ook een medewerker van de Zoogdiervereniging die we raadpleegden. Herintroduceren wordt de oplossing. Dat gebeurde al succesvol op de eilanden Hiiuumaa en Saaremaa bij Estland.

De laatste stand van zaken in de verhoogde spanningen op het wereldtoneel: de Unie van Waterschappen verwacht in 2034 alle muskusratten het land uit te hebben. De Amerikanen zijn al zo goed als verdreven, de Europese nerts kan spoedig herrijzen. Zo eigentijds en symbolisch kan natuurbeheer zijn.

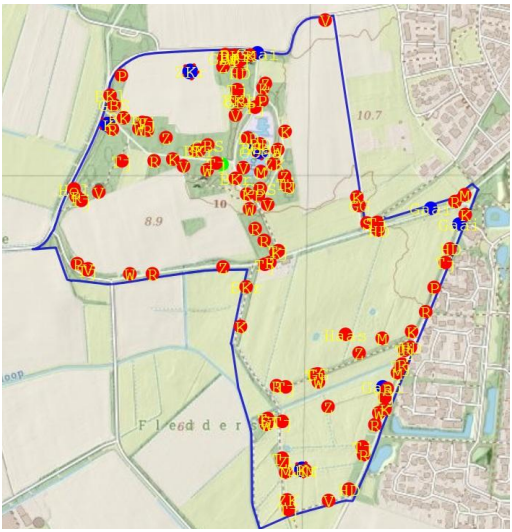
Op stap met onze vogelteller

Joke Rosier

Ik ben een vroege vogel. Vaak begin ik mijn dag met een wandeling, meestal door de Holten. ‘s Zomers is het daar heel stil, maar in het voorjaar is het er ’s morgens een drukte van belang: vogels, heel veel vogels. Af en toe legde ik mijn Merlin vogelgeluidenapp te luisteren. Maar ik had het idee dat heel veel mij toch ontging.

Op een vroege zaterdagmorgen in maart kwam ik aan het eind van mijn wandeling in mijn eigen straat onze krantenbezorger annex vogelteller tegen: Anne Hielke van der Meulen. Ik wist dat hij regelmatig in de Holten vogels telde en ik vroeg aan hem wanneer hij weer eens ging en of ik dan mee mocht. ‘Ja hoor, dat mag’, zei hij, ‘morgen ga ik weer, om kwart over zeven vertrek. Maar houd er rekening mee dat vannacht de klok een uur vooruit gaat, je moet dus nog een uur vroeger op…’.

Anne Hielke is vrijwilliger bij SOVON (Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland). Acht keer per broedseizoen gaat hij ’s morgensvroeg en één keer ’s avonds in De Holten op stap voor het Broedvogel Monitoring Project (BMP). Hij noteert zijn bevindingen onderweg op een plattegrond van het gebied. Later voert hij zijn gegevens in op de website van SOVON. Anne Hielke doet dit al sinds 2010. Na 16 jaar is hij zo langzamerhand op zoek naar een opvolger….

Zo voert Anne Hielke zijn bevindingen in op de website van SOVON. Op deze manier komen alle broedvogels in heel Nederland in beeld. Ieder oranje stipje is een vogel…

Poeh, dat was wel even slikken die zondagmorgen. En koud…. Maar ik was nog eerder op de afgesproken plek dan Anne Hielke. Met mijn vogelapp spotte ik alvast de Tjiftjaf – al weet ik nooit zeker of die app het wel goed heeft. Gelukkig bevestigde Anne Hielke dat het inderdaad een Tjiftjaf was. Daarvan hoorden we er later die morgen nog 22…..

En toen gingen we op stap. Alle paden in de Holten hebben we gehad en heel vaak hebben we stilgestaan en geluisterd. Het gebied waar Anne Hielke telt, wordt begrensd door het bospad achter de Fledders, de Stroetenloop, de Hooidijk en het zandpad over de es.

Naast de Tjiftjaf hoorden of zagen we (in ieder geval Anne Hielke) nog 22 andere vogelsoorten. In veel gevallen gaat het bij het tellen van broedvogels niet om het zien van de vogel, maar om het luisteren naar territoriumgeluiden: de roep waarmee vogels een terrein voor hun toekomstige gezinnetje afbakenen. Anne Hielke -al van jongs af aan vogelliefhebber- herkent die geluiden feilloos, hij heeft er echt geen app voor nodig. We hoorden, naast die 23 Tjiftjaffen: 1 Holenduif, 5 Houtduiven, 5 Grote Bonte Spechten, 4 Gaaien, 2 Zwarte kraaien, 5 Pimpelmezen, 2 Zwartkoppen, 2 Spreeuwen, 8 Zanglijsters, 5 Merels, 11 Koolmezen, 20 Roodborstjes, 9 Vinken, 9 Winterkoningen, 2 Boomklevers, 2 Geelgorzen, 5 Boomkruipers, 1 Heggenmusje….. In het Holtveen zágen we ook vogels: Een Grote Canadese Gans, een Brandgans, een Wilde Eend en…. twee Dodaarsjes.

Dodaars

Die Dodaars is sindsdien mijn favoriet. Ze maken een prachtig geluidje, een soort bescheiden maar opvallend tuut-tuut-tuut-tuut, zelf voor mij heel herkenbaar. Anne Hielke vertelde dat het de kleinste soort Fuut is. Hij heeft een donzen kontje – daar is hij ook naar genoemd: dodde aars. Later in het seizoen zag Anne Hielke 4 jonge Dodaarsjes in het Holtveen. Dat heb ik helaas gemist.

Geelgors

Nieuw voor mij was de Geelgors. Die staat bekend om zijn ta-ta-ta-taaaa geluid: het begin van de 5e symfonie van Beethoven. Al klinkt het een stuk bescheidener dan in die symfonie. Zijn geluid was voor mijn ongeoefende en redelijke oude oren wat moeilijker te vangen…maar ik blijf mijn best doen. Anne Hielke vertelde dat hij zich meestal ophoudt aan randen van begroeiing. Dat klopte helemaal: we troffen hem aan langs het pad over de es en langs de Stroetenloop.

Na ruim drie uur waren we terug bij het begin.
Voor mij was deze morgen een mooie en leerzame start van de zomertijd. Ik verheug me alweer op volgend voorjaar…

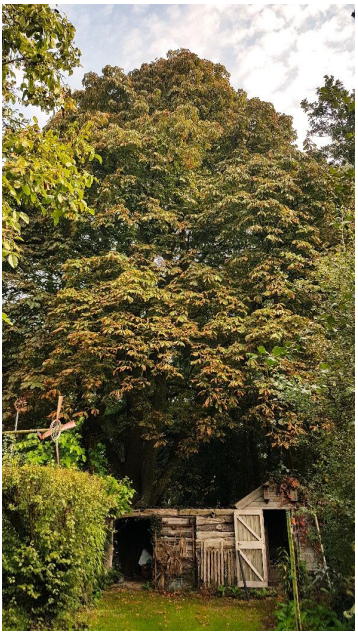
De verschrikkelijke paardenkastanjemineermot

Nicolien Bottema

Paardenkastanjemineermot

Dit is de paardenkastanjemineermot, Cameraria ohrydella, Deschka & Dimic, 1986. Let op de soortnaam en het jaartal: vóór 1986 bestond ie namelijk niet officieel. Hij werd voor het eerst gezien in 1985 bij het meer van Ohrid (toen nog Joegoslavië) en beschreven als nieuwe soort voor de wetenschap door Deschka en Dimic. Hoewel wij -als familie- tussen 1970 en 1976 regelmatig langs het meer van Ohrid reden op weg naar voormalig Joegoslavië en zelfs in het meer zwommen, hebben we daar nooit een mineermot gezien. Groeiden er paardenkastanjes bij dat meer? Vast wel, maar ik herinner me alleen lekker zwemwater en kleine visjes die aan je benen knabbelden.
Het was een mysterie waar de soort vandaan kwam, misschien ergens uit Azië? Maar bij nader onderzoek blijkt de soort al in de negentiende eeuw ten zuiden van Macedonië te zijn voorgekomen, blijkens vondsten van larven en poppen in kastanjebladeren in oude herbaria. Hoe kon een soort die al meer dan 100 jaar op de Balkan voorkwam nu plotseling aan een opmars beginnen? Het idee is dat de mineermot zich pas in de vorige eeuw van afgelegen gebieden kon verspreiden door de aanleg van nieuwe wegen.

Onze monumentale kastanjeboom

Hij verspreidde zich verder over Europa met een snelheid van 40 tot 60 km per jaar, waarschijnlijk door mee te liften met vrachtverkeer en toeristen. En zo bereikte hij via Oostenrijk, Duitsland en Hongarije. En Nederland in 1998. Ik heb geen idee meer wanneer hij zich in onze monumentale witte paardenkastanje manifesteerde, ik denk zo om en nabij de millenniumwissel. Was dit dan

Blad net mijnen

Mijnen in verschillende stadia

toch de zo gevreesde millenniumbug? In ieder geval heeft hij zich voorgoed in de boom gevestigd en vooral in jonge kastanjeboompjes gaat ie nogal te keer. Je ziet de aantasting als langwerpige tot ronde, beige of bruine vlekken op de bladeren. Dat zijn de zogenaamde 'mijnen' die de larven van de mineermot maken door het bladgroen op te eten. Het is geen leuk gezicht al die bruine vlekken en natuurlijk niet goed voor de boom als zijn bladgroen wordt opgegeten, want dan kan hij minder fotosynthetiseren, maar de bomen gaan er niet dood aan.

In Nederland heeft de mineermot 3 generaties per jaar en de laatste generatie overwintert als pop in de afgevallen bladeren. Wij harken al het afgevallen blad in de kippenren en hopen dat door het krabben van de kippen de poppen niet de winter door komen.
De motjes zelf kende ik nog niet, maar in augustus zag ik op het hevig gemineerde blad van een jong kastanjeboompje een minuscuul beestje een merkwaardig dansje uitvoeren, ca 4 mm lang, bruin met witte streepjes. Hij draaide verleidelijke rondjes op witte pootjes, zwaaide met lange witte sprieten door de lucht en stak zwoel zijn achterste omhoog. Dat was nu die verschrikkelijke kastanjemineermot. Ze kunnen dan wel schadelijk zijn voor de kastanje-bomen, maar zien eruit als schattige kleine vlindertjes en doen ontzettend leuke dansjes om een partner te verleiden. Dat maakt toch veel goed.

Paardenkastanjemineermot met uitgekomen cocon

Aanrader

Chloe Dalton | *Een haas in huis*

Grytsje Kramer

In de coronajaren werkt Chloe, politiek adviseur, opeens thuis - in haar huis op het Engelse platteland. Op een koude winterse dag wil ze gaan wandelen, maar vindt – opmerkzaam gemaakt door een blaffende hond – een haasje midden op het pad. Een pulsterling, in het Engels een leveret. Ik kende het woord nog niet – dier en woord veroverden mijn hart door de wondermooie beschrijvingen van Chloe.

Wetend - van toen ze zelf jong was - dat je een wild dier zoals een haas níet aan moet raken en zeker niet in huis moet nemen, laat ze het haasje daar, op de plek. Vier uur later blijkt het er nog steeds exact zo te zitten. Ze besluit het, zonder met haar handen aan te raken, mee te nemen naar huis.
Wat volgt is een groot avontuur – om iets te doen wat volstrekt onbekend is: een jong haasje voeden en voldoende beschermen, zonder het te domesticeren. Ze raadpleegt dierbaren, dierenarts, internet en vele boeken, inclusief historie en poëzie. Van haar zoektocht, vol verwondering, met weloverwogen stappen naast trial en error, spanning en vooral een enorm en liefdevol observatievermogen, is dit boek het poëtische verslag.

De schrijfster, die zo'n ander leven leidde, krijgt oog en liefde voor de natuur. En net als zij zal degene die dit boek leest, niet meer op dezelfde manier naar hazen kijken. Uitgeverij Prometheus heeft er een prachtige uitgave van gemaakt. Een warme aanrader voor de winteravonden.

Wilde bijen en hun planten en beheer

Tekst en foto's Wankja Ferguson

Op dinsdag 16 februari houdt Wankja Ferguson een lezing over dit onderwerp. Zie het Activiteitenoverzicht op bladzijde 35. Hieronder alvast een voorproefje.

Wilde bijen, vlinders, wie houdt er nou niet van en wil nou niet dat de planten in de tuin en omgeving goed bestoven worden door de prachtige wilde bijen soorten die we hebben. Wie wil er nou niet graag veel vlindersoorten in eigen omgeving zien.

Vele soorten worden bedreigd en staan op de rode lijst. Sommige soorten zijn eigenlijk vrij algemeen en vind je toch zelden in tuinen en openbare ruimte. Dat kan anders.
Allicht weten we dat er wilde bijtjes en vlinders zijn. Zijn we ons ook bewust van het feit dat heel veel soorten van bepaalde plantenfamilies of soms zelfs maar één plant afhankelijk zijn? Talloze van deze soorten staan op de rode lijst. Kunnen we dan niets doen om ze te helpen en weer van die rode lijst af te krijgen? Jawel dat kunnen we echt wel, door de juiste planten aan te planten in de tuin of openbare ruimte en ze op het juiste moment te laten bloeien.

Wat is er nou leuker dan een handje te helpen om de biodiversiteit in uw eigen buurt weer te vergroten?

Foto's © Wankja Ferguson

Activiteitenprogramma 2026-27

November

Dinsdag 3 november | 20:00-22:00 uur
Hunze en Noordma, van nadenken over inrichting tot realisatie

Drenthe is voor te stellen als een omgekeerd bord. Water dat in het midden van de provincie valt stroomt weg naar de zijkanten. Denk aan Meppel en Groningen. Wie herinnert zich nog 1998? Museum in Groningen dicht vanwege dreigend binnenlopen van water, Martiniziekenhuis werd ontruimd, prinses Beatrix, toen nog koningin, was in Meppel, met laarzen aan haar voeten. Ofwel: het signaal om opnieuw na te gaan denken over onze manier met omgaan met water. De eerdere kanalisatie van de rivier Hunze trok aandacht. Is snelle afvoer van water wel handig? Ook werd nagedacht over grotere mogelijkheden water op te vangen dat onderweg is naar zee. De Onlanden nabij Groningen werden ingericht. Tusschenwater (tussen De Groeve en Zuidlaren) werd bedacht en ontwikkeld, gevolgd door Noordma ten noorden van Tusschenwater als wateropvanggebied. Uko Vegter gaat in op het denken hierover, de ontwikkelingen in het gebied van Hunze tot Noordma. Dus tot vlak voor afstroming van het water naar het Zuidlaardermeer.

Maandag 2 t/m zondag 8 november
Klimaatweek
Zie toelichting op bladzijde 35

Zaterdag 7 november
Natuurwerkdag in het Holtveen

In samenwerking met Stichting De Vriezer Holten organiseren we deze dag. We verzamelen om 9:30 u bij de paardenstal van Teja en Hans, Koffiedik in Vries.
Het werk bestaat uit verwijderen van boompjes, van bramen of het korter maken van de takken daarvan, onderhoud van wandelpaden en dergelijke. Kom en werk mee! Voor gereedschap wordt gezorgd. En natuurlijk ook voor thee/ koffie en een lunch (soep, broodjes, melk en karnemelk, fruit).
Aan onze kant is de natuurwerkdag voorbereid door Bram Arends. (bram_arends@hotmail.com). Graag deelname aanmelden bij hem.

December

Dinsdag 8 december | 20:00-22:00 uur
Laand van Wotter, Raait en Lucht, 't Roegwold

Even voorstellen
Hallo, ik ben natuurfotograaf Wilco van der Laan, 41 jaar en woonachtig in Slochteren.
Naar aanleiding van persoonlijke ervaringen na een burn-out heb ik een diepgewortelde passie ontwikkeld voor de natuur. Door deze gebeurtenis heb ik mijzelf als levensmissie gesteld om de natuur om de hoek vast te leggen, om bij iedereen bewustwording te creëren hoe belangrijk de natuur is, niet alleen voor onze gezondheid, maar juist ook om zeer kwetsbare gebieden met de daarin voorkomende diersoorten te beschermen.

Of het nu gaat om lezingen, het geven van excursies, workshops of vaartochten door 't Roegwold, ik vind het allemaal even leuk en belangrijk om te doen. Mijn natuurfoto's gebruik ik doorgaans voor mijn lezingen/voorstellingen in combinatie met eigen geschreven Groningstalige liedjes.

Wat ga ik doen?
Laand van Wotter, Raait en Lucht heet mijn lezing en die bestaat voor een deel uit geschiedenis en ontwikkeling van het piepjonge natuurgebied 't Roegwold in de landstreek Duurswold in Midden-Groningen. De zorgen die er bij ons leven vanwege onze kennis van de natuur, maar ook de hoop bij het zien van mooie nieuwe ontwikkelingen.
Naast een persoonlijk verhaal, voornamelijk mooie, soms bizarre verhalen en foto's van de biodiversiteit in het gebied, zoals bijvoorbeeld: de Heikikker, Zeearend, Roerdomp, mooie dromerige landschappen.
Zie:www.wilcovanderlaanfotografie.nl of mijn socials.
Als omlijsting speel ik een aantal eigen gecomponeerde liedjes in combinatie met foto's.

Januari

Zondag 24 januari | 10:00-13:30
Snertwandeling door de Zeegser Duinen

Wandel het nieuwe jaar in met een ongeveer 2 uur durende ontdekkingstocht door de Zeegser duinen onder leiding van een enthousiaste natuurgids. We gaan onder andere op zoek naar oude karrensporen en jeneverbessen en verkennen het Siepelveen. Hoewel het dan nog hartje winter is, is het leuk om te weten te komen welke dieren en planten er in dit bijzondere gebied leven en welke soorten je daar kunt verwachten als de lente en zomer zich weer aandienen. Het voordeel van een wandeling in januari is dat de bomen nog kaal zijn en je de dan aanwezige vogels goed kunt observeren. We beginnen het avontuur om 10 uur in restaurant het Witte Huis in Zeegse met

thee of koffie. Na de wandeling komen we daar weer terug om van een kop snert of vegetarische soep te genieten.

Graag aanmelden bij Peter Kwast, p.l.kwast@hotmail.nl of 06 150 170 95 onder vermelding van aantal personen, aantal vegetarisch of niet, en of je vervoer nodig hebt. We vertrekken om 9:45 u vanaf de Brink in Vries.

Februari

Dinsdag 16 februari | 20:00-22:00 uur
Wilde bijen en hun planten en beheer, tevens mooie waardplanten voor vlinders door Wankja Ferguson

Op bladzijde 32 vind je een toelichting bij deze lezing, samen met een aantal door Wankja gemaakte foto's.

Maart

Dinsdag 16 maart | 20:00-21:30 uur
Algemene ledenvergadering

Agenda en stukken zullen als gebruikelijk tegen de datum van de vergadering worden verstuurd.

Alle lezingen worden gehouden in Dorpshuis De Pan, Nieuwe Rijksweg 4 in Vries. Gevraagd wordt een vrijwillige bijdrage van €2 per avond.

Maandag 2 t/m zondag 8 november | Klimaatweek

Elk jaar in november staat Nederland een week lang in het teken van het klimaat. Honderden bewoners, organisaties en gemeenten (waaronder de gemeente Tynaarlo) organiseren activiteiten, delen initiatieven en inspireren elkaar om duurzame keuzes te maken. Je kunt zelf iets doen, en ook samen. Hier vind je meer informatie op klimaatweek.nl/agenda#kaart.
Bij het schrijven van dit stukje staat op vrijdagmiddag 6 november (14:00-16:30) een beleef-en-doe middag in het Voedselbos Vries. (En op zaterdag 7 november een oogst- en plantdag van meerbomen.nu). Van ons, IVN, is er die dag dé natuurwerkdag in het mooie Holtveen.

Colofon IVN Vries

Bestuur

Voorzitter

(Algemene zaken, PR en ledenwerving)

Peter Kwast
E: p.l.kwast@hotmail.nl
T: 06-15 01 70 95

Secretaris

Gerrit Dolstra
secretariaat.ivnvries@proton.me
06-54 34 34 80

Penningmeester

René Bosch
E: penningmeester.ivnvries@proton.me
T: 0592 54 26 76
Bankrek.nr: NL19RABO0366 5693 09

Bestuurslid

Bram Arends
E: bram_arends@hotmail.com

Vertrouwenscontactpersoon

Jos Roosendaal
T 06 13 85 28 98

Redactie Kornoelje

Heim Meijerink
E: hpmeijerink@hetnet.nl
Joke Rosier (vormgeving)
E: rosierjoke@gmail.com
T: 06-20 24 54 25
Grytsje Kramer
E: grytsjekramer@gmail.com
Clary Boomgaardt
E: claryboomgaardt@ziggo.nl
Bezorging: Ina Maring
E: maringvanderveen@gmail.com
T: 06-21 83 85 47

Website

www.ivn.nl/vries

Websitebeheerder

Anne Hielke van der Meulen
E: a.h.vd.meulen@gmail.com
T: 0592 315 924

Werkgroepen

1. De Vlindertuin

Wil Folkers
E: alkasa@home.nl
T: 0592 542 732

2. Vogels

Anne Hielke van der Meulen;
E: a.h.vd.meulen@gmail.com
T : 0592 315 924

3. Jeugdactiviteiten

Bram Arends
E: bram_arends@hotmail.com

4. Bomen, ruimtelijke ordening en milieu

Tineke van den Berg
E: van.den.berg@home.nl

5. Steenuilenwerkgroep

Ronand Valstar:
E: kolenval@ziggo.nl
T: 06-20 15 02 23

6. Stichting De Vriezer Holten

(v/h De Fledders)
Eelke Riemersma; T: 0592 543 818
E: eelke.riemersma@kpnplanet.nl

Activiteitencommissie

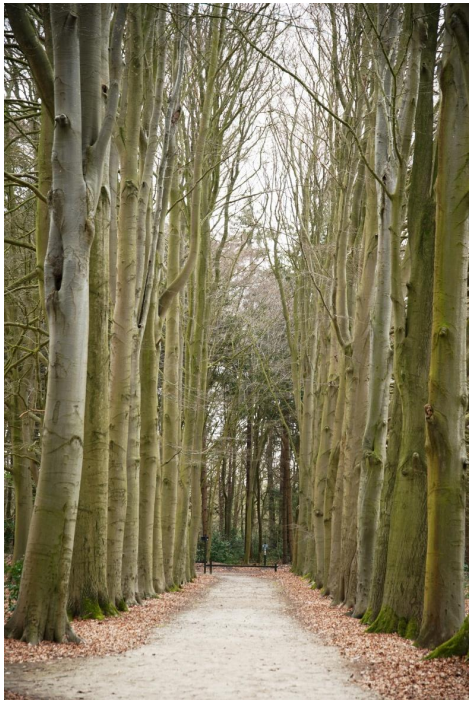
Peter Kwast
E: p.l.kwast@hotmail.nl

Schoolprojecten

Schoolprojecten Vries:

Bram Arends
E: bram_arends@hotmail.com

Impressie van een excursie door Vosbergen op 11 april 2026,
onder leiding van Paul van der Veur.

Foto’s van Dick Koelewijn

Anco Bierman zette deze Notenkraker heel onlangs op de foto in de Gasterse Duinen. Deze kraaiachtige komt in Nederland zelden voor.